

ΕΤΟΣ Ε΄

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἐνάτος

Συνδρομὴ ἑτησία ἑξ ἑξ ἑλλάδος φρ. 10, ἀντὶ ἀλλοδαπῆ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ τὸν ἰανουάριον ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι.—Τραπέζην τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

4 Μαΐου 1880

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ

ἐπὶ Κυβερνήτου.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙΜΑΙΑ ΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 5[17 Ἀπριλίου 1880.

Τὸ ὄνειρον τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ.—Τί εἶδεν οὗτος μίαν ἡμέραν ἀπὸ τῶν παραθύρων τῶν ἀνακτόρων του.—Ἀλλοίως πράγματα.—Στρατιωτικὰ πλεόντες κάλπαι.—Νεῖλος, Πτολεμαῖοι. Μεγας Ἀθανάσιος. Μεχμέτ-Ἀλῆς.

Φίλε κύριε ἐκδότα,

Ὁ καταπλέον εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀδύνατον, εἰς ἡμεῖς Ἕλληνας, νὰ μὴ κενόθυμηθῇ ἀμέσως ὅτι συνέβη ἐν αὐτῷ πρὸ ἑτῶν πενήτηντα καὶ πέντε. Ἐὰν αἰγυπτιακὰ στρατεύματα εἶχον ἀποδιδασθῆ ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μινὸς 1825 εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσσηνίας, ἐκυρίευσαν μετ' αὐτοῦ πολὺ τὴν Σρικήτηριαν, κατέβαλον τὴν 7 Ἀπριλίου εἰς Κρημμυδί τοὺς ἀρίστους τῆς Ρούμελης παλαμάχους, ἐπέβαλον ἀπὸ τῆς 14 Ἰουνίου εἰς Τρίπολιν καὶ τὴν 13 εἰς Ἀργολίδα. Οἱ Ἕλληνες ἀντέστησαν ἠρωτικῶς εἰς Σρικήτηριαν ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον καὶ τὸν Ἀναστάσιον Τσαμαδόν, εἰς Μανιάκι ὑπὸ τὸν Παπαφλέσαν, καὶ τὸν Κανέλλον Δεληγιάννην εἰς Μύλους τῆς Ναυπλίας ὑπὸ τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην καὶ τὸν Μακρυγιάννην. Ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἀδιακόπως ὑπέχθον, καὶ πρόδηλον εἶχε καταστῆ ὅτι, ἀσύτακτοι ὄντες, ἀδύνατον ἦτο ν' ἀναγκαιώσῃ τὴν ὁρμὴν τῶν τακτικῶν τῆς Αἰγύπτου ταγμάτων. Ἐγκατεροῦντες εἰς τὸν ἀνίσον τοῦτον ἀγῶνα ἠδύναντο ἴσως νὰ φθειρώσιν ἐπὶ τέλους δι' ἀψυμαχίαν τοὺς ἐπιδρομείς, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ οὗτοι δὲν ἦσαν πολυάριθμοι, διότι μόλις συνεποσοῦντο κατ' ἄρ-

χὰς εἰς δεκατέσσαρας χιλιάδας πεζῶν καὶ χιλίους πεντακοσίους ἰππεῖς, πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπῆτειτο νὰ διακόψῃ ὁ ἑλληνικὸς στόλος τὴν μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Πελοποννήσου κοινωσίαν. Ὁ στόλος οὗτος εἶχε τῷ ὄντι ἐξακολουθήσει κατόρθων πολλὰ θαυμάσια. Τῇ 30 Ἀπριλίου ὁ Μιχαήλης εἰσβαλὼν ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Μεθώνης, κατεχομένης ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, καταπυρόλησε μίαν ὠραίαν φρεγάδα τὴν *Aslar*, ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευασθεῖσαν, δύο δροῦμωνας καὶ τέσσαρα φορηγὰ. Τῇ δὲ 20 Μαΐου ἡ περὶ τὴν Γεώργιον Σαχτούρην ἑλληνικὴ μοῖρα, ἀντιπαρατάχθησα περὶ Καφηρέα πρὸς τὸν στόλον τῆς Κων[σταντινουπόλεως], διέπραττεν ἐν τῶν λαμπροτάτων ναυτικῶν ἔργων τῆς ἐπανάστασεως. Ἐκεῖ ἐπιυπόβληθη ἡ ναυμαχία τῶν πολεμίων ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Ματθίου καὶ τοῦ Σπυριδίου Λαζάρου Μοσσού, κατεστράφησαν δύο δροῦμωνας καὶ ἐκυρίευσθησαν τριάκοντα φορηγὰ καὶ πολλὰ θρευγάλκινα πυροβόλα. Ἀλλ' οἱ ἄτρομηται ἡμῶν ναυβάται δὲν ἔσχυσαν νὰ παρακωλύσωσι τὴν ἐξ Αἰγύπτου εἰς Πελοποννήσον ἀδιακόπον μεταφορὰν νέων στρατευμάτων, πολεμοφιδίων καὶ τροφῶν. Ὅθεν ἤτο πρόδηλον ὅτι οἱ ἐν Πελοποννήσῳ πολέμιτοι ἀδιαλείπτως νικῶντες μὲν ἐκ παρατάξεως τοὺς ἡμετέρους, ἀνανεούμενοι δὲ διὰ τῶν ἐντεῦθεν προσερχομένων ἐπικουριῶν, ἐμελλον ἐπὶ τέλους νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ὄνειρον, τὸ ὁποῖον συνέλαβεν ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς τῷ νὰ προσαρτήσῃ εἰς τὸ ἑαυτοῦ Κράτος τὴν ἀκρόπολιν ἐκείνην τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ Ἰούλιον λοιπὸν τοῦ 1825 ὁ μεγαλεπήβολος οὗτος ἡγεμὼν οὐδεμίαν εἶχε περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ βουλευματος τοῦτου ἀμφιβολίαν. Οἱ πόροι αὐτοῦ ἦσαν ἀνεξάντλητοι, αἱ δὲ πρὸ ἐτῶν γενόμεναι παρασκευαὶ θαυμάσαι τῇ ἀληθείᾳ. Ὅσα δὴ ἴσως ζήλιας καὶ ἀνυπέστη ὁ στόλος αὐτοῦ κατὰ τε τὰ μεγάλα ναυτικὰ κατορθώματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν ἔτει 1824 καὶ πρὸ μικροῦ ἔτι ἐν Μεθώνῃ, ὡς ἀνωτέρω ἐμνημόνευσα, ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς ἠδύνατο ἔτι τῇ 29 Ἰουλίου 1825 ἀπὸ τῶν παραθύρων τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ ν' ἀριθμῇ ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξήκοντα πολεμικὰ πλοῖα μεγάλα καὶ μικρά. Ἀλλὰ περὶ τὴν 4 ὥραν μ. μ. τῆς ἡμέρας ἐκείνης αἱ σκοπιαὶ εἶχον διακρίνει ἐκ διαλειμμάτων πέντε πλοῖα οὐριδρομοῦντα ὑπὸ σημαίαν

ρωσικήν. Τὰ πλοῖα ταῦτα ἦσαν ἀπλοῖ πάρωνες, ἢ, καθὼς λέγομεν συνήθως, βρίκια, καὶ ἔφερον σημαίαν οὐδετέρας δυνάμεις· διὸ οὐδεμίαν ἠδύνατο νὰ προξενήσωσιν ἀνησυχίαν καὶ φυσικῶ τῷ λόγῳ ὑπελήφθησαν ὡς ἐμπορικὰ προσερχόμενα εἰς ἀναζήτησιν ναύλου καὶ μέλλοντα ἁπλῶς ν' αὐξήσωσιν τὰ 150 σκάφη, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἠγκυροβολημένα ἐντὸς τοῦ λιμένος, καὶ ἦσαν φορτωμένα ἤδη βάμβακα ἢ ἡτοιμάζοντο νὰ φορτώσωσιν. Οὐδεὶς τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ παρὰ πάντα ἄλλον ὀλιγώτερον ὁ ἀγέρωχος Σατράπης τῆς Αἰγύπτου ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ ὅτι οἱ ναυτίλοι τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Ψαρῶν εἶχον συλλάβει τὸ παράβολον βούλευμα τοῦ νὰ πυρπολήσωσι τὸν αἰγυπτιακὸν στόλον ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ. Καίτοι τὸ ἐπιχείρημα παρεσκευάσθη ἐκ συνεννοήσεως μεταξὺ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου καὶ ἐνὸς τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δημογενῶν, τὸ πρᾶγμα διεξήχθη μετὰ τοσαύτης μυστικότητος ὥστε οὔτε ἐν τῇ Ὑδρᾷ αὐτῇ ἐγινώσκετο πρὸς τί ἐξέπλευσεν ἐκεῖθεν τῇ 23 Ἀπριλίου ἢ μοῖρα αὐτῆ τῶν πέντε πλοίων ἐξ ὧν δύο ἦσαν πολεμικὰ καὶ τρία πυρπολικὰ. Τῆς μοίρας προῖστατο ὁ Ἐμμανουὴλ Τομπάζης ἐπιβαίων ἐπὶ ἐνὸς τῶν πολεμικῶν· τὸ ἕτερον ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου Κριεζῆ, τὰ δὲ πυρπολικὰ ὑπὸ τῶν Ὑδραίων Βόκου, Μπούτη καὶ ὑπὸ τοῦ ἥρωος ἐκείνου τῆς Χίου, τῆς Τενέδου καὶ τῆς Σάμου, τοῦ ὁποίου ἢ ἀπαράμιλλος τόλμη ἐφαίνετο μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης συνάψασα δεσμὸν ἀδιάρρηκτον πρὸς τὴν εὐμενεστέραν τύχην. Ἡ μοῖρα οὐροδρομήσασα ἐπλησίασεν, ὡς προεῖπον, τῇ 29 Ἀπριλίου τὸ ἀπόγευμα εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν· περὶ δὲ τὴν 6 τῆς ἑσπέρας ὁ Κανάρης προπορευόμενος τῶν ἄλλων πυρπολικῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμιον τοῦ λιμένος. Ὁ Αἰγύπτιος πλοηγός, ἰδὼν τὴν ῥωσικὴν σημαίαν κυματίζουσαν ἐπὶ τοῦ πλοίου, προσῆλθεν ἀνυπόπτως, τὸ δὲ πυρπολικὸν οἰακίζόμενον ὑπ' αὐτοῦ διεπέρασε τὰς ὑφάλους, ὧν ἡ μακρὰ ἄλυσσις καθίσταται τοσοῦτον ἐπισφαλῆ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὁ Κανάρης ἄμα ὑπερβάς τὴν δυσχέριαν ταύτην ἐπλευσε κατ' εὐθείαν ἐπὶ τὸν αἰγυπτιακὸν στόλον. Ἐὰν εἶχε τὸν σφοδρὸν βορειοδυτικὸν ἄνεμον ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὠθαύμενοι, τοῦλάχιστον ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς μηχανῆς τοῦ ἀτμοκινήτου ἡμῶν, εἰσελάσαμεν πρὸ τινων ἡμερῶν ἐντὸς τοῦ ὄρου τῆς Ἀλεξανδρείας, δὲν ἤθελε καταλίπει εἰς τὸν Κόδοιγκτων τί νὰ καταστρέψῃ ἐν Ναυαρίῳ μετὰ δύο ἔτη· ἀλλ' οὐδέποτε ἡ τύχη ἀνεδείχθη ἀπαισιωτέρα ἐν τῇ ἀστασίᾳ αὐτῆς. Αἴφνης ἡ πελαγία αὐρα ἔπαυσεν, ὁ ἄνεμος μετεβλήθη, τὸ δὲ πυρπολικὸν ἐδέσπε νὰ λοξοδρομήσῃ ἵνα προβῆ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ λιμένος. Τοιαῦτα ὅμως ἔργα διὰ λοξοδρομιῶν δὲν εὐδοῦνται· ἡ ἐλαχίστη βραδύτης συνεπάγεται τὴν ἀποτυχίαν αὐτῶν. Αἱ φρεγά-

δες τῆς προφυλακῆς μὴ ἐνοοῦσαι πρὸς τί τὸ πλοῖον ἐκεῖνο ἠγωνίζετο νὰ παρεισδύσῃ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στόλου, ἐξέπεμψαν λέμβους ἵνα ἐξετάσωσι τί συμβαίνει. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Κανάρης ἐπίσθη ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πράξῃ ἐνταῦθα ὅ,τι πολλακίς ἄλλοτε δὲν ἦτο δηλαδὴ δυνατόν νὰ προσδέσῃ αὐτὸς τὸ πυρφόρον εἰς τὰ πλευρὰ ἐχθρικοῦ τινος πλοίου, καὶ τότε μόνον νὰ ὑποχωρήσῃ μετὰ τοῦ πληρώματος. Τοῦτου δὲ ἀκατορθώτου ὄντος, ἐδέσπε ν' ἀνάψῃ τὴν θρυαλλίδα ὅπου ἴστατο, πρὶν προσέλθωσιν αἱ ἀποσταλεῖσαι λέμβοι καὶ ἀπερχόμενος νὰ καταλίπῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ βουλεύματος εἰς τὴν τυχαίαν τοῦ πλοίου φοράν. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οὔτε τὰ ὄχυράματα τοῦ λιμένος οὔτε αὐτὸς ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος εἶχον λάβει εἰσέτι ὑπόνοιάν τινα. Ἀλλὰ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος ἐναυλόχει ὁ γαλλικὸς πολεμικὸς πάρων, *Μέλισσα*· οἱ ἄνδρες αὐτοῦ παρετήρησαν ὅτι παραδόξως οἱ ναῦται τοῦ εἰσπλευσάντος πλοίου κατέβαινον ἐν σποδῇ εἰς τὴν ἐφελκομένην ἄκατον. Τοῦτο ἐφάνη δυσεξήγητον. Ὄθεν ὁ γαλλικὸς πάρων ἔσπευσε νὰ προφυλαχθῆ κατὰ παντὸς ἐνδεχομένου, καὶ, παρασκευάσας τοὺς ἀρτέμονας καὶ γειμίσας τὰ πυροβόλα, ἡτοιμάσθη ν' ἀποκόψῃ τὴν ἄγκυραν· μετ' οὐ πολὺ δὲ αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ ἀμφιβολαὶ διελύθησαν. Αἴφνης ὁ ἐγκαταλειφθεὶς πάρων ἀνεφλέγη καὶ ἐν τῷ ἄμα οἱ δύο σύντροφοι αὐτοῦ, οἱ ἐν τῷ πελάγει μείναντες, ἀνέστρεψαν, ἐπάραντες τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ φρίκη ἐπεκράτησε καθ' ὅλον τὸν λιμένα. Αἱ φλόγες τοῦ πυρφόρου διεδόθησαν ἐν ἀκαρεῖ ὀφιοειδῶς διὰ τῶν ἐξαρτίων· οἱ ὀλοὶ τῶν κεραιῶν καὶ οἱ πλαγιαστῆρες ἐκαίοντο· ἐνόμιζες ὅτι ἐξερράγη ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἡ φαιστικὸν ὅμοιον τοῦ ἐν Θήρᾳ ὑποβρυχίου. Τὸ κινητὸν τοῦτο ἠφαισειον, ὠθαύμενον ὑπὸ τοῦ ἀστάτου πνεύματος καὶ τῶν περιλιπομένων ἐτι ἰστίων, παρεφέρετο τῆδε κἀκείσε, καὶ διήρχετο ἀναμέσον πολλῶν ἐμπορικῶν καὶ πολεμικῶν πλοίων, προσφαῦον μὲν πρὸς τοῦτο, παρακάμπτον δὲ τὸ ἕτερον. Τελευταῖον αἱ τουρκικαὶ λέμβοι κατῴρωσαν νὰ ρίψωσιν ἐπὶ τοῦ πυρπολικοῦ τὰς ἀρπάγας καὶ νὰ ῥυμουκλήσωσιν αὐτὸ εἰς τὴν γείτονα παραλίαν. «Ἐὰν τὸ πυρπολικὸν τοῦτο, ἔγραψεν ὁ κυβερνήτης τῆς *Μελλισσῆς* τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπουργεῖον τῆς Γαλλίας, ἐὰν τὸ πυρπολικὸν τοῦτο ἤθελε κολλήσει εἰς τὴν φρεγάδα τῆς προφυλακῆς, ὀλόκληρος ὁ στόλος ἤθελε περιέλθει εἰς ἀταξίαν, τὰ ἄλλα πυρπολικὰ ἤθελον προσδράμει καὶ ἐπιτεθῆ εἰς ἕτερα σκάφη, ἢ δὲ καταστροφή ἤθελον ἀποβῆ φοικῶδης καὶ ἡ ἐπιτυχία τῶν Ἑλλήνων πληροσάτη». Ἡ παραχῆ τῶν αἰγυπτιακῶν πλοίων ἀπέβη καὶ ἀνευ τούτου δεινοτάτη· οὐδὲν ἦττον ὁ ὑποχωρῶν Κανάρης ἐκιν-

δύνευσε τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων. Τὰ πυροβολεῖα τοῦ λιμένα ἐξύπνησαν τελευταίως, ὃ δὲ τίτάν ἐκείνος ἠναγκάσθη νὰ διέλθῃ ὑπὸ τὸ πῦρ αὐτῶν πρὶν φθάσῃ εἰς τὰ περιμέλλοντα αὐτὸν καὶ τοὺς συντρόφους του ἐν τῷ πελάγει πλοῖα.

Ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς ἐξέμανη. Ἐνῶ νύφραινετο ἀναλογιζόμενος θρίαμβον προσεχῆ καὶ ὀλοσχερῆ, εἶδεν αἴφνης ὅτι εἶχεν ἀντιπάλους, οἵτινες ἠπέπλησαν αὐτὸν, καὶ ἠδύναντο αὐτὸν ν' ἀπειλήσωσιν ἐν αὐτῇ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς πρώτης αὐτοῦ παραφορᾶς διέταξε νὰ ἐκπλεύσῃ ἀμέσως μία τοῦ στόλου αὐτοῦ μοῖρα, καὶ αὐτὸς ἐπιβιβάσθεις ἐπὶ φρεγάδος ἀνέλαβε νὰ καταδιώξῃ τοὺς τολμητίαι· ἐννοεῖται ὅτι οἱ τολμητίαι δὲν τὸν περίεμενον. Πλεύσας δὲ μέχρι Ῥόδου καὶ μηδὲν ἰδυνηθεὶς νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πρωτεύουσιν αὐτοῦ καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν Πελοποννήσῳ Ἰσραμην νὰ μὴν ἀφήσῃ ψυχὴν ζῶσαν καὶ δένδρον θάλλον ἐν τῇ ἐπαρτῷ ἐκείνῃ γῆ.

Ἀλλὰ τοῦ μὲ παραφέρουσιν αἱ ἀναμνήσεις αὐταί; Τὴν σήμερον ἐνταῦθα τὰ πράγματα μετέβαλον ὄψιν. Ὅτε εἰσέπλευσα εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας, δὲν ἀπήνησα ἴχνος τοῦ δάσους ἐκεῖνου τῶν πολεμικῶν σκαφῶν. Τὰ σκάφη ταῦτα κατεσράφησαν μετὰ δύο περιπού ἐτη ἐν Ναυαρίνῳ. Τὰ κατόπιν ναυπηγήθηνα ἐφθάρησαν ἐν ἀνωρύμῳ ἀργία, τὰ δὲ πρό πινον ἐναντῶν κατασκευασθέντα θωρηκτὰ ἀπήχθησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ περσικὸς στρατὸς, ὅστις ὑπελογίζετο τότε εἰς 60 καὶ 80 χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ὅστις ὑπερέβη πολὺ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἐπὶ τῆς κατὰ τῆς Συρίας στρατείας, ἠλαττώθη ταῦν εἰς τὸ δέκατον τῆς δυνάμεως ἐκείνης. Οἱ διάδοχοι τῶν μαχητῶν, οἵτινες ἀνεβρίχοντο εἰς τὰ ὕψη τοῦ Μανιάκι καὶ ἐνέβαλλον προτεινόντες τὴν λόγην εἰς τὰ ὄχυράματα αὐτοῦ, τῶρα φρουροῦσιν εὐάριθμότατοι εἰς δύο ἢ τρία μέρη τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ, μηδὲν ἄλλο ἔχοντες νὰ πράξωσι σπουδαιότερον, διαγροσι τὸν χρόνον πλέκοντες κάλτας ὡς ἀγαθαὶ πρεσβυτίδες. Εἰζεύρω ὅτι κατὰ κακὰς γλώσσας τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἀλλοίωσις αὐτῇ δὲν συνέβη μόνον ἐν Αἴγυπτῳ, καὶ ὅτι οὐδὲ παρ' ἡμῖν σώζονται πολλοὶ ἄνδρες ἐνάμιλλοι τῶν ἡρώων τῆς Κλεισόβης καὶ τῆς Κίου. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι ἐν Αἴγυπτῳ μὲν ἡ μεγαλοουργία εἶναι ἐξαιρέσις, ἐξαιρέσις δ' ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ μικροπραγμασύνη, ἐννοεῖται ὅταν λάβωμεν ἐν συνόλῳ τὴν ἰστορίαν τῶν δύο χωρῶν. Ἐδῶ ἡ φύσις αὐτῆ, ὅσον πλουσία καὶ ἀνῆται, παρίσταται ταπεινὴ καὶ εὐτελής· τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος ἀπεναντίας ὑψώθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα οἰκῶνται ὑπὸ σωματῶν Ῥωμαίων καὶ γενναίων ψυχῶν.

Δὲν εἰζεύρω ἂν ὁ Ἡρόδοτος εἶπε πρῶτος ὅτι ἡ Αἴγυπτος εἶναι δῶρον τοῦ Νεῖλου· διότι ὑπάρχουσιν οἱ ἀποδίδοντες τὸ λόγιον τοῦτο εἰς τὸν

Ἑκαταῖον, ὅστις εἶδε πρὸ τοῦ Ἡροδότου τὸν ποταμὸν τοῦτον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν χώραν. Ὅπως δὴ ποτε εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ δεύτερος οὗτος τῆς Αἴγυπτου θεὸς ἐπλασε τὸ κατώτερον καὶ πλουσιώτερον αὐτῆς μέρος. Ἀλλ' ὅσον θαυμαστὸς καὶ ἀνῆται ὁ θεὸς οὗτος, πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν ὑπερτάτην τοῦ δημιουργοῦ τοῦ παντός δύναμιν. Μετέβαλε μὲν τὴν θάλασσαν εἰς γῆν κρύπτουσαν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς θησαυροὺς πολὺ μᾶλλον ἀνεξαντλήτους τοῦ Περσῶ καὶ τοῦ Μεξικίου· ἀλλὰ δὲν ἴσχυσε νὰ κοσμήσῃ τὴν γῆν ταύτην δι' ὀρέων ὑπερηφάνων. Βραδύτερον οἱ Πτολεμαῖοι ἠγωνίσθησαν νὰ μεταδώσωσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὴν ψυχὴν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἤγειραν εἰς τὴν ψυχὴν ταύτην ἐνδιαίτημα τοῦ ὁποίου ὅμοιον, κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν λαμπρότητα, ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει ἄλλο. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἐκεῖνη ἐμαράνθη οὐδὲν ἤττον ἐνταῦθα, καὶ διέσωσε μὲν καὶ ἠρμήνευσε τὰ ἀριστουργήματα τῆς πατρῴας γῆς, ἀριστουργήματα ὅμως νέα δὲν ἠδυνήθη νὰ παραγάγῃ. Ἐτι βραδύτερον ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐνταῦθα ἤθλησε πρὸς Ἀρείον ὑπὲρ τοῦ θεμελίου λίθου τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἀλλ' οἱ καρποὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου εἰς ἄλλας χώρας ἐμελλον νὰ ὀριμᾶσθωσι, καὶ εἰς ἄλλων χρόνων γενεὰς νὰ μεταδώσωσι τοὺς χυμοὺς τοὺς παραγαγόντας ἅπαντα τὸν μεσαιωνικὸν καὶ τὸν νεώτερον πολιτισμὸν. Ἐπι πᾶσιν ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ ἀπεπειράθη νὰ ἐξεγείρῃ τὴν Αἴγυπτον ἐκ μακραιῶνος ληθάργου· αἶμα ὅμως ἐκλιπόντος τοῦ δημιουργικοῦ τούτου πνεύματος, σινηφανίσθη μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ τούτου δημιουργήμα. Τὰ κατακτητικὰ βουλευμάτα ὄχοντο πρὸ καιροῦ ἀπιόντα· αὐτῇ ἡ μετριοφρονεστέρα τῆς χώρας αὐτονομία εἶναι σικία μᾶλλον ἢ πράγμα. Ἡ Αἴγυπτος τὴν σήμερον οὐ μόνον αὐτόνομος δὲν εἶναι, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἐπαρχία δύναται νὰ λογισθῇ ἐνός τινος οἰουδήποτε Κράτους. Εἶναι χώρας οὐδέτερος, ὅστις κυβερνᾶται ὑπὸ ἐπιτροπῆς τῶν δυτικῶν δυνάμεων. Εἰς τὰ κυριώτατα τῶν δικαστηρίων αὐτῆς, τὰ δικάζοντα τὰς μεταξὺ ἐγγχωρίων καὶ ξένων δίκας, ὑπάρχουσι μὲν εὐάριθμοι τινες λειτουργοὶ ἰθαγενεῖς, οἱ ἰθαγενεῖς ὅμως οὗτοι εἶναι κωφὰ πρόσωπα. Ἡ δὲ δικαιοσύνη διεξάγεται ὑπὸ Ἀγγλῶν, Γάλλων, Ἱταλῶν, Γερμανῶν, Σουηδῶν, Ρώσων καὶ Ἑλλήνων, τοὺς ὁποίους αἱ μὲν οἰκείαι κυβερνήσεις προτεινοῦσιν εἰς τὸν Κεδίβην, ὃ δὲ Κεδίβης εἶναι ὑπόχρεως νὰ διορίξῃ καὶ μισθοδοτῇ ἀπροφασίτως. Ἡ χώρα οἰκείται ὑπὸ ἑκατομμυρίων ἄντων, τὰ ὅποια ἔχουσιν ἀνθρωπίνην κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον μορφήν· ἀλλὰ ψυχὴν καὶ ζῆλὸν δὲν κέκτηνται ἐν αὐτῇ εἰμῆ οἱ Εὐρωπαῖοι ἀποικοῖ, καὶ πρὸ πάντων οἱ Ἕλληνες ἀποικοῖ, οἵτινες, ὀφείλομεν νὰ τὸ δολογῆσωμεν, ἄγουσι καὶ φέρουσιν ἐνταῦθα τὰ κυριώτατα κοινωνικά, ἐμπορικά, τραπεζιτικά καὶ βιομηχανικά συμφέ-

ροντα. Ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς εἶχε προΐδει και προ-
 εἶπει τοῦτο· ἡ προφητεία του ἐπληθύνεσε, σή-
 μερον δὲ ἀπὸ τοῦ Κεδίβη μέχρι τοῦ Φελλάχου
 πάντες ἀγαπῶσι και σέβονται τὸν Ἑλληνα ὡ-
 σανεὶ ἦτο ὁ κύριος τῆς χώρας δεσπότης. Καὶ
 κατὰ τὴν πρό τινων ἑβδομάδων τελεσθεῖσαν
 πανήγυριν τῆς 25 Μαρτίου ἡ στρατιωτικὴ μου-
 σικὴ τῶν ταγμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα πρὸ ἐτῶν
 50 ἐπόρθουν και ἐδῆρουν τὴν Ἑλλάδα, ἐμελεψάν
 τὸν ἐθνικὸν ὕμνον ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν
 πρακτορείου και πολλῶν ἄλλων ἑλληνικῶν οἰ-
 κιῶν.

ΑΝΕΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

[Μυθιστόρημα Ἐκτορος Μαλδ βραδευθὲν παρὰ τῆς γαλ-
 λικῆς Ἀκαδημίας. Μετάφρασις Α. Ρ. Παγκαθῆ].
 Κ. ΠΑΡΗΡΗΘΟΠΟΛΟΣ.

Ἐπιτομή τοῦ βιβλίου ἸΑ' κεφάλαιον ἑξῆς
 Κιῶν και Λύκω.

Ἀνάγκη λοιπὸν και πάλιν ν' ἀκολουθῶ κατὰ
 πόδας τὸν κύριόν μου, νὰ κρεμάσω εἰς τὸν ἀλ-
 γοῦντα ὤμῳ μου τὸν τελαμῶνα τῆς ἀρπῆς μου,
 νὰ ὀδεύω εἰς τὰς λεωφόρους, εἰς βροχὴν και εἰς
 ἄλιον, διὰ σκόνης και λάσπης.

Ἀνάγκη νὰ προσποιῶμαι τὸν εὐθὴν εἰς τὰς
 δημοσίας πλατείας, και νὰ γελῶ ἢ νὰ κλαίω πρὸς
 διασκέδασιν τῆς ἐντίμου ὁμηγύρεως.

Ἡ μετάπτωσις ὑπῆρξεν ἐπαισθητὴ, διότι ταρ-
 χέως συνειθίζεται ἡ εὐζωία και ἡ εὐτυχία.

Πολλάκις ἠσθάνθην ἀηδίαν, πλῆξιν, κάμα-
 ταν, ὅπως δὲν ἠσθάνομην πρὸ δύο μηνῶν, πρὶν
 ζῆσω τὸν ἀνετον βίον τῶν εὐδαιμονῶν.

Πολλάκις ἐπὶ τῶν μακρῶν ἡμῶν ὀρειοποριῶν
 ἐναπέμενον ὀπίσω, ἵνα δύναμαι ἀκαλύτως νὰ
 συλλογίζωμαι τὸν Ἀρθούρ, τὴν κυρίαν Μίλλι-
 γαν, τὸν Κύκρον, και διὰ τῆς μνήμης ἐπανερ-
 χόμενος, νὰ ζῶ ἐν τῷ παρελθόντι.

Ὡ! τί καιρὸς εὐάρεστος! και ὅτε τὴν ἐσπέ-
 ραν, εἰς ἀκάθαρτον κατακείμενος χωρίου ξενο-
 δοχεῖον, ἀνελογιζόμεν τὸν κοιτῶνα τοῦ Κύκρον,
 πόσον τραχεῖται μοι ἐφαίνοντο αἱ σινδόναι τῆς
 κλίνης μου!

Δὲν θὰ παίζω λοιπὸν πλέον μετὰ τοῦ Ἀρ-
 θούρ, δὲν θ' ἀκούω πλέον τὴν θωπευτικὴν φωνήν
 τῆς κυρίας Μίλλιγαν!

Εὐτυχῶς εἰς τὴν λύπην μου, ἦτις ἦτον ὀρει-
 μεῖα και ἐπίμονος, εἶχον και μίαν παραγορίαν,
 ὅτι ὁ κύριός μου ἦτον πολὺ ἡπιώτερος, — πολὺ
 περιπαθέστερος θὰ ἔλεγον, ἀν' ἡ λέξις ἠδύνατο
 νὰ ἐφαρμοσθῆ εἰς τὸν Βιτάλην, — ἀρ' ὅ,τι ποτὲ
 πρὶν.

Ὡς πρὸς τοῦτο μεγάλη εἶχεν ἐπέλθει ἀλλοί-
 ωσις εἰς τὸν χαρακτῆρά του, ἢ και εἰς τὴν πρὸς
 ἐμὲ συμπεριφορὰν του, και τοῦτο μὲ συνεκράτει.
 Τοῦτο μ' ἐμπόδιζε νὰ κλαίω ὅτε τοῦ Ἀρθούρ ἡ
 ἐνθύμησις ἐπέιζε τὴν καρδίαν μου. ἠσθάνομην
 ὅτι δὲν ἦμην ξένος ἐπὶ τοῦ κόσμου, και ὅτι ὁ κύ-

ριός μου ἦτον δι' ἐμὲ περισσώτερόν τι παρὰ κύ-
 ριος.

Πολλάκις, ἀν ἐτόλμων, θὰ τὸν ἐπαγαλιζό-
 μην· τόσον ἠσθάνομην τὴν ἀνάγκην ἐξωτερικῆς
 ἐκχύσεως τῶν πληρουμένων τὴν καρδίαν μου αἰ-
 σθημάτων ἀγάπης. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων, διότι
 ὁ Βιτάλης δὲν ἦτον ἄνθρωπος δεχόμενος οἰκει-
 ὄτητας.

Κατ' ἀρχάς, ἐπὶ τῆς πρώτης ἡμῶν συναντή-
 σεως, ὁ φόβος μὲ ἀπεμάκρυνεν. Ἦδη δὲ ἦτον
 ἄλλο τι ἀόριστον αἶσθημα, ὁμοιάζον μᾶλλον σε-
 βασμόν.

Ὅτε ἐξῆλθον τοῦ χωρίου μου, ὁ Βιτάλης ἦ-
 τον δι' ἐμὲ ἄνθρωπος ὡς πᾶς ἄλλος, διότι τό-
 τε δὲν ἦμην ἐπὶ ἱκανὸς νὰ κάμνω διακρίσεις·
 ἀλλ' ἡ διαμονή μου παρὰ τῇ κυρίᾳ Μίλλιγαν
 μοι εἶχε μέχρι τινὸς διαγοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς
 και τὴν διάνοιαν. Καὶ πράγμα περίεργον! Ὅ-
 ταν ἐθεώρουν τὸν κύριόν μου μετὰ προσοχῆς, μοι
 ἐφαίνετο ὅτι ἀνεύρισκον ἐν αὐτῷ, εἰς τὴν στά-
 σιν του, εἰς τὴν ἐκφρασίαν τοῦ προσώπου του, εἰς
 τοὺς τρόπους του, ὁμοιότητάς τινας μετὰ τῆς
 στάσεως, τῆς ἐκφράσεως, τῶν τράπων τῆς κυ-
 ρίας Μίλλιγαν.

Τότε ὅμως ἔλεγον κατ' ἐμαυτὸν, ὅτι ἀδύνα-
 τον ἦτο τοῦτο, διότι ὁ κύριός μου ἦτον σοφῶν
 ζῶων ἐκθέτης, ἐνῶ ἡ κυρία Μίλλιγαν ἦτον κυρία.

Ἀλλ' ὅ,τι μοι ἔλεγεν ἡ σκέψις δὲν ἐξηφάνι-
 ζεν ὅ,τι οἱ ὀφθαλμοί μου μοι ἐπανελάμβανον
 διότι, ἔταν ἠθελεν ὁ Βιτάλης, ἦτον και αὐτὸς κύ-
 ριος, καθὼς ἡ κυρία Μίλλιγαν ἦτον κυρία· ἡ μόνη
 δὲ διαφορὰ μετὰξὺ των ὑπῆρχεν, ὅτι ἡ κυρία
 Μίλλιγαν ἦτον πάντοτε κυρία, ἐν ᾧ ὁ κύριός μου
 ἦτον κύριος μόνον εἰς τινας περιστάσεις· τότε
 ὅμως ἦτον τόσον ἐντελής, ὥστε ἐπέβαλλε σεβα-
 σμὸν εἰς τοὺς εὐτολμοτέρους και εἰς τοὺς αὐθα-
 δεστέρους.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐγὼ οὔτε εὐτολμος ἦμην οὔτε
 αὐθάδης, ὑπέκυπτον εἰς τὴν ἐπιρροὴν ταύτην,
 και δὲν ἐτόλμων νὰ παραδοθῶ εἰς τῆς καρδίας
 μου τὰς ἐκχύσεις, και ὅτε ἀκόμη ἐκεῖνος τὰς
 προδικάσει δι' ἀγαθῶν λέξεων.

Ἀφ' οὗ ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Κέττης, παρήλθον
 πολλάκις ἡμέραι χωρὶς νὰ ἐμιλήσωμὲν περὶ τῆς
 κυρίας Μίλλιγαν και τῆς ἐν τῷ Κύκρῳ διαμο-
 νῆς μου· βαθμυδὸν οὖτως μετὰ ταῦτα ἀνεκινήθη
 τὸ ἀντικείμενον τοῦτο εἰς τὰς ὀμιλίας μας· ὁ
 κύριός μου πρῶτος ἤρχιζε περὶ αὐτοῦ, και ἐκ-
 τὸς ἡμέρα σχεδὸν δὲν παρήχετο καθ' ἡν νὰ μὴ
 προσφέρωμεν τῆς κυρίας Μίλλιγαν τὸ ὄνομα.

Τὴν ἡγάπας πολὺ αὐτὴν τὴν κυρίαν; μοι
 ἔλεγεν ὁ Βιτάλης. Ναι, τὸ ἐνώσω. Ἐδείχθη ἀγα-
 θή, ἀγαθωτάτη πρὸς σέ. Πρέπει νὰ τὴν ἐνθυμῆ-
 σαι πάντοτε μετ' εὐγνωμοσύνης.

Ἐπειτα πολλάκις προσέθετεν·
 ἦτον ἀνάγκη!
 Τί ἦτον ἀνάγκη;